

ilyen terjedelmű, akkor vagy a vékonyabb papír, vagy a két kötet lenne a jobb megoldás.

Végezetül még egyetlen gondolat. Sajnos a kötetben sokszor szerepel kiemelt helyen a „gyermekközpontúság” mint érdem, mint elérendő cél stb. Mindig felháborít, ha ezt egy gyermekintézménnyel, egy óvodával vagy iskolával kapcsolatban kiemelik mint elérendő célt. Látens módon az van mögötte, hogy ez korábban nem így volt, ez pedig nyilvánvalóan nem igaz, következőképp sértő. A pedagógiának semmi értelme a gyermek nélkül. Gondoljunk csak a szó eredetére. Az ókortól kezdve, mióta a mai értelemben vett iskola létezik, a gyermek ne-

velése–tanítása állt a központban. Ez önmagában nem érdem. Természetes. Az, hogy mindez hogyan valósul meg, milyen eszközökkel, hogyan érzi magát közben a gyermek, milyen eredményességgel érhető el a kívánt cél, eredmény, hogy ténylegesen mi is az elérendő cél, ez a valóban meghatározó, a lényegi kérdés.

Süss fel nap! Alternatív óvodák, iskolák Magyarországon.

Szerkesztette: HORN GÁBOR – HORVÁTH H. ATTILA – SÁRI LAJOS – VEKERDY TAMÁS – ZÁGON BERTALANNÉ. Soros Alapítvány, Bp. 1999, 766 old.

Laucsek István

Egy feledhetetlen előadás

Prof. dr. Nemtudomkicsoda előadása a Bécsi Egyetemen Festészet 1945 után címmel. Egyetemista ismerősünk útján tudtam meg, hogy lesz ilyen, s mivel nemsokára hasonló témájú előadás-sorozatot kell tartanom, gondoltam nem lesz fölösleges, ha megnézem, hogyan csinálják ezt a nagyok, itt a felvilágosult nyugati világban. Ami azt illeti, volt mit látnom. Mielőtt az előadó egyáltalán megjelent volna a teremben, ahol szép lassan mintegy hét-nyolcszáz érdeklődő gyűlt össze, három technikus negyedórányi munkája nyomán olyan feltételek alakultak ki, amihez foghatót én még nem tapasztaltam.

Afényviszonyokat például sikerült úgy kialakítani, hogy a hallgatók kényelmesen feljegyezhesék maguknak a legmagvasabb gondolatokat, a nemsokára megérkező professzor használni tudja a saját jegyzeteit, ugyanakkor a megfelelő helyen és időben elég sötét legyen ahhoz, hogy a diavetítés is élvezhető legyen. S hogy máris az események elé szaladjak, megtörtént az, amit én még soha az életben nem tapasztaltam: a diavetítők, merthogy párhuzamosan kettő is üzemelt, még véletlenül sem mondták fel a szolgálatot, a dialemez egyetlen egyszer sem ragadt be, de még olyasmisem esett meg, hogy valamelyik kép fejjel lefelé vagy fordítva vetült volna a szemközti falra.

Már a próbavetítés során kiderült, hogy a munkák mesterien vannak reproduszva. A kép

szélei minden esetben világosan kivehetőek, a színek hűek az eredetihez, a tónusok kifogástalanok, s amikor adott esetben relief-szerű a mű, épp a megfelelő szögéből, kissé oldalról van lefényképezve, hogy ezáltal a felület faktúrája is pompásan érzékelhető legyen. Akár ha a fotós helyettünk nézte volna meg a lefényképezendő munkákat, segítve minket abban, hogy az értelmezés során a megfelelő irányba induljunk el. Kezdetben mindössze az aggasztott kissé, hogy a diákat túl magasra vetítették, nyilván abból az érthető megfontolásból, hogy mindenki láthassa őket. De mi van akkor, gondoltam én, ha a professzor úr valamelyik részletre, valami lényeges apróságra kívánja felhívni a hallgatóság figyelmét? Vajon hogyan fogja megmutatni nekünk, hogy kérem szépen ez és ez a kép itt és itt kibillen,

egyensúlyát veszti, vagy – hogy ne legyünk eleve rosszmájúak – helyreáll? Mivel ehhez ötméteres karokra lenne szükség, azt vártam, hogy valahonnan majdcsak előkerül egy könnyű nyurga pálcá, ami megfelelő hosszúságúra nyújtja a professzor úr mutatóujját. Csakhamar rá kellett azonban jönnöm, hogy én a régmúltban élek. A segédek egy öngyújtónyi méretű szerkentyűt helyeztek a katedrára, amiről nemsokára kiderült, hogy afféle immateriális nádpálcának tekinthető, mivelhogy gombnyomásra olyan erős vörös fénycsíkot lövell ki magából, hogy azzal talán még a Hold bizonyos részletére is rá lehetne mutatni.

A hangosítást is mesterien oldották meg. Az ilyenkor használatos statikus mikrofon helyett olyan parányi, gallérra akasztható műtyűrt alkalmaztak, mint amilyet a tévé talk show műsoraiban lehet látni, már ha nagyon odafigyelünk. A megoldás ésszerűségét nehéz elvitatni. Jól tudjuk, hogy ha az ember túlon túl helyhez van kötve, ha történetesen állva vagy ülve kell előadnia, lelassul a vérkeringése, következésképpen az agyműködése is lomhábbá válik. Ilyen helyzetben még olyasmit is képes elfelejteni, hogy ki festette a Mona Lisát. Nem így a Bécsi Egyetem művészettörténész tanára.

Amint megérkezett, nyomban a gallérjára helyezték a parányi mikrofont, és a produkció tulajdonképpen azzal kezdődött, hogy kihasználva a csodálatos technika nyújtotta lehetőséget, három–négy hosszú percen át majdnem futó lépésben ide-oda járkált a katedrán. Közben egyenlőre még egy szót sem szólt, de az érzékeny mikrofon jóvoltából mindannyian világosan hallottuk, hogy rendkívül mélyeket lélegez. Konzertriert, azaz összpontosít, mondta a mögöttem lévő sorban egy selymes női hang. Amikor a professzor váratlan hirtelenséggel a földig hajolt, a mikrofon fájdalmasan megreccsent, de

a várakozással ellentétben nem újfajta testgyakorlat következett, hanem a katedra lábánál heverő aktatáskából előkerült egy köteg kézirat.

A professzor flegmán az asztalra vetette papírjait, vakmerőn farkasszemet nézett a hallgatósággal, afféle sportosan laza mozdulattal félrecapta homlokára lógó öszülő üstökét, s elkezdődött a hebegő-habogó felolvasósi. Mit jegyeztem meg belőle? Mivel a kérdés engem bizonyára mindenkinél jobban érdekel, megpróbálok teljességre törekedni. Azt világosan megjegyeztem, hogy a második világháború utáni festészet tulajdonképpen jóval 1945 előtt kezdődött. Bizonyos becslések szerint, mondta a professzor, már a középkorban (mutatott is egy ügyetlen Krisztus-ábrázolást), de ezzel az állásponttal ő sajnos nem igazán tud egyetérteni. Önálló megoldással rukkolt hát elő, amitől elállt a lélegzetünk: megmutatta Monet egyik szénakazlas képét a múlt század nyolcvanas éveiből, s diadalittasan kiáltotta, hogy ez az. Mielőtt elröhhögtek volna magunkat, az infravörös fény sugár az egyik kazal tövében állapodott meg, ahol a professzor két fücsomó között nem mást, mint Jackson Pollock összetéveszthetetlen kézjegyét fedezte fel. Ezzel kezdődött a háború utáni festészet dicső története, hangsúlyozta többször is, amely ezután, mint az előadás szerkezetéből kiderült, Cindy Sherman Film Stills című híres fotósorozatában kulminált. Az utóbbiról a professzor is beismerte, hogy nem igazán festészet, mindazonáltal tudunkra adta: nem egészen ért egyet Rosalind Kraus New York-i műtörténésszel, de hogy miben és miért, az már nem derült ki ebből az egyébként rendkívül szórakoztató és sok tekintetben feledhetetlen előadásból.

Sebők Zoltán